

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการและปัญหาในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8 มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการพร้อมทั้งปัญหาในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็น ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 12 คน เป็นผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชาจำนวน 109 และเป็นครูผู้สอนจำนวน 692 คน ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยได้แยกสรุปเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ความต้องการ ในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนมาใช้

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารงานวิชาการ จำนวน 109 คน เป็นหญิงมากกว่าชาย มีอายุระหว่าง 31 - 40 เป็นจำนวนมากที่สุด มีอายุราชการระหว่าง 11 - 15 ปีจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง มีคุณวุฒิต่างการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด เมื่อ

จำแนกจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ คือผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดวิชาทั้ง 5 หมวดวิชา กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจะมีจำนวนใกล้เคียงกัน มีจำนวนชั่วโมงสอนระหว่าง 12 - 18 ชั่วโมงเป็นจำนวนมากที่สุด คือประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานอื่นนอกเหนือจากงานสอนมีจำนวนมากกว่าที่ไม่ทำ และมีจำนวนชั่วโมงที่ทำงานอื่นระหว่าง 1 - 5 ชั่วโมง และ 6 - 10 ชั่วโมงเป็นจำนวนมากและเป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกัน เมื่อรวมแล้วมีจำนวนถึงร้อยละ 65.63 และกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางเป็นจำนวนมากที่สุด

2. กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนจำนวน 692 คนเป็นหญิงมากกว่าชาย มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี เป็นจำนวนมากที่สุดคือประมาณหนึ่งในสามของกลุ่มตัวอย่าง มีอายุราชการระหว่าง 11 - 15 ปี เป็นจำนวนมากที่สุดรองลงไปอายุราชการระหว่าง 6 - 10 ปี มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีเป็นจำนวนมากที่สุด เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามหมวดวิชาที่สอน 5 หมวดวิชาจะมีจำนวนใกล้เคียงกัน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนระหว่าง 12 - 18 ชั่วโมงมากที่สุด คือมีจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานอื่นนอกเหนือจากงานสอนมีจำนวนมากกว่าไม่ทำ และมีจำนวนชั่วโมงที่ทำงานอื่นระหว่าง 1 - 5 ชั่วโมง และระหว่าง 6 - 10 ชั่วโมงเป็นจำนวนใกล้เคียงกัน เมื่อรวมแล้วมีจำนวนประมาณหนึ่งในสามของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นจำนวนมากที่สุดประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง

3. กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 12 คนเป็นชายทุกคนกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมากที่สุดที่อายุระหว่าง 41 - 50 ปีอายุราชการระหว่าง 16 - 20 ปีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนระหว่าง 11 - 15 ปี มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดทำหน้าที่ด้านบริหารเท่านั้น ไม่ได้ทำการสอน กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กขนาดโรงเรียนละ 4 คน

ตอนที่ 2 ความต้องการในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้

กลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญ ความจำเป็นของนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนว่าเมื่อนำมาใช้แล้วจะเกิดผลดีต่อการสอนในระดับมาก ผู้บริหาร ครู และโรงเรียนมีการกระทำที่ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในระดับปานกลาง นักเรียนมีการแสดงออกถึงความต้องการให้ครูนำนวัตกรรมมาใช้ในระดับมาก และจำนวนครูที่ใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนมีน้อยกว่าที่ไม่ใช้ และผู้ที่นำนวัตกรรมมาใช้ได้นำมาใช้เป็นครั้งคราว ด้านนวัตกรรมที่กำหนดให้ 12 นวัตกรรม ครูมีการนำไปใช้ในระดับปานกลาง 6 นวัตกรรม คือ การสอนซ่อมเสริม การสอนเป็นรายบุคคล การบูรณาการเนื้อหาวิชา การแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามวิชาที่เลือก ตามความถนัด ความสามารถหรือความสนใจของนักเรียน การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง และการสอนแบบสืบสวนสอบสวน นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนอื่นอีก 6 นวัตกรรม ครูมีการนำมาใช้ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้

คือ

1. ขาดการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้
2. ขาดการส่งเสริม สนับสนุนการใช้นวัตกรรม
3. งบประมาณไม่เพียงพอ
4. ภาระงานสอนของบุคลากร
5. ครูไม่มีความรู้ เข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนอย่าง

เพียงพอ

6. ปัญหาด้านลักษณะของนวัตกรรม พบว่าครูจะใช้วัตกรรมการที่มีลักษณะที่เมื่อใช้แล้วเกิดผลดีต่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมนั้นง่ายต่อการใช้

7. การขาดผู้นำการเปลี่ยนแปลง

อภิปรายผล

1. ด้านความต้องการในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้ จากผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างผู้บริหารงานวิชาการและครูผู้สอนเห็นความสำคัญและเห็นผลดีของการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนมาใช้ในระดับมาก แต่มีการกระทำที่แสดงออกถึงความต้องการในการนำมาใช้ในระดับปานกลาง และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนในการเรียนการสอนมีจำนวนน้อยกว่าที่ไม่ใช้นวัตกรรม โดยมีการใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอนเป็นครั้งคราวมากกว่าการใช้อย่างสม่ำเสมอหรือใช้เกือบทุกครั้ง และจากนวัตกรรมที่กำหนดให้ 12 นวัตกรรม กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ในระดับปานกลาง 6 นวัตกรรมและอีก 6 นวัตกรรมมีการใช้ในระดับน้อย

การที่ผลการวิจัยปรากฏออกมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะบางครั้งทัศนคติกับพฤติกรรมนั้นมักไม่มีใครมีความสัมพันธ์กัน (Roger, 1971 p.p.111-112) ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างเหล่านั้นจะเห็นความสำคัญและเห็นผลดีหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างจะนำนวัตกรรมไปใช้จริง เพราะทัศนคตินั้นมีองค์ประกอบสามประการ คือองค์ประกอบด้านความรู้ ซึ่งหมายถึงความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เขาจะมีทัศนคติต่อ เช่นความรู้ที่ว่ามีความรู้ใหม่ที่จะให้ผลผลิตสูงกว่าความรู้เก่าที่เคยปลูกกันมา รู้วิธีที่จะปลูกและการปฏิบัติรักษาระหว่างปลูก ตลอดจนรู้ว่าเมื่อถึงเวลาเขาจะได้กำไรหรือขาดทุนเพียงใด ซึ่งความรู้เหล่านี้จะก่อให้เกิดองค์ประกอบประการที่สองของทัศนคติ คือความรู้สึกว่าชอบหรือไม่นั้นจะเกิดจากการที่เขาได้ประเมินสิ่งนั้นจากความรู้ที่เขามีอยู่ ถ้าประเมินแล้วได้ผลดีต่อตัวเขา เขาก็จะรู้สึกชอบ แต่ถ้าประเมินแล้วเห็นว่าไม่คุ้มก็จะไม่ชอบ ซึ่งความรู้สึกชอบนี้เองก็จะก่อให้เกิดองค์ประกอบที่สามของทัศนคติคือแนวโน้ม

ของพฤติกรรม เช่น ถ้ารู้สึกว่ายชอบก็จะมีแนวโน้มที่จะนำมาปฏิบัติ แต่ถ้าไม่ชอบก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่นำมาปฏิบัติเป็นต้น (นพนธ์ สัมมา 2523:35-36) ดังนั้นอาจเป็นไปได้ที่ความรู้สึกหรือทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน อาจจะอยู่ในระดับที่ 1 หรือ 2 เท่านั้น ไม่ถึงกับทำให้เกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ เพราะการจะนำนวัตกรรมไปใช้นั้น หากครูจะพิจารณาถึงความชอบไม่ชอบ หรือเป็นสิ่งที่ดีต่อตนเองหรือไม่ก็อาจจะพิจารณาถึงเกณฑ์การพิจารณาความดีความชอบประจำปีงบประมาณของโรงเรียนว่า มีเกณฑ์อย่างไร เพราะจากการวิจัยพบว่า ครูเห็นว่าโรงเรียนมีการพิจารณาความดีความชอบโดยยึดหลักความสามารถในการเรียนการสอนเป็นเกณฑ์ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย = 2.63) และมีการยกย่องครูที่มีความตั้งใจในการสอนหรือพัฒนาการสอนได้ดีเป็นพิเศษในระดับปานกลางด้วย (ตาราง 18) ก็อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูที่ถึงแม้จะเห็นความสำคัญและเห็นผลดีของการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนมาใช้ในระดับมาก แต่ก็มีภาระหน้าที่แสดงออกถึงความต้องการในการนำมาใช้ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมในการนำมาใช้ในระดับน้อยเท่านั้น ทั้งนี้ก็อาจจะเป็นเพราะหากครูสอนโดยใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน ครูจำเป็นต้องใช้เวลามากขึ้นกว่าการสอนตามปกติ แต่ครูก็ไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการเรียนการสอนได้เต็มที่ เพราะต้องไปทำงานส่วนอื่นด้วย เพราะไม่เช่นนั้นก็จะเป็นการตัดโอกาสของตนเอง เกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบ ซึ่งเป็นผลประโยชน์ของตนเองไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตที่ประมวล พุทธานนท์ (2528, หน้า 117) ได้ตั้งไว้ว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการครู ไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงการสอนของตนเองเท่าที่ควรอาจจะเนื่องมาจากการพิจารณาความดีความชอบในรอบปีของข้าราชการครู ผู้บริหารไม่ได้พิจารณาจากการที่ครูทำหน้าที่สอนเป็นอย่างดี คือ มีการเตรียมการสอน มีการใช้นวัตกรรมทางการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร แต่ผู้บริหารอาจจะพิจารณาผลงานพิเศษที่มอบหมายให้ทำ หรือจากงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน หรืองานด้านอื่น ๆ เป็นต้น จึงทำให้ครูไม่ใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนเท่าที่ควร นอกจากนั้นแล้วการที่ครูจะนำนวัตกรรม

ทางหลักสูตรการสอนไปใช้นั้นจำเป็นต้องมีปัจจัยที่สนับสนุนอีกหลายประการ เช่น การส่งเสริมและการสนับสนุนผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานในด้านอื่น ๆ อีก

2. อุปสรรคและปัญหาในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้

2.1 การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนพบว่าโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนไม่ได้กำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน และกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มคือกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารงานวิชาการและกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนต่างก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายให้ใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอนระดับปานกลาง (ตาราง 18) และผู้บริหารโรงเรียนและโรงเรียนมีการกระทำที่แสดงออกถึงการส่งเสริมการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้ในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาดังกล่าว พบว่าสอดคล้องกับการวิจัยของ เอื้อจิตต์ ล้อบุรณะ (2519) ภารดี ศิริบุรี (2525) เพอร์ดี (1973) ไวต์เนอร์และไมเออร์ (1975) อาร์บิคเคิล (1977) และเอโรท (อ้างถึงใน เอื้อจิตต์ ล้อบุรณะ 2519) ที่พบว่า การใช้นวัตกรรมจะเป็นผลสำเร็จเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการใช้นวัตกรรมเหล่านั้น ถ้าผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน ครูมัธยมศึกษา ก็จะมีการยอมรับนวัตกรรมเหล่านั้นน้อยที่สุด (สุวรรณ เอี่ยมสุวัฒน์ 2522) ซึ่งหากเราจะพิจารณาถึงแนวปฏิบัติในโรงเรียนแล้วจะพบว่า หากทางโรงเรียนไม่มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้แล้ว ครูก็จะมีปัญหาในการใช้นวัตกรรม ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนไม่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติการสั่งจ่ายเงิน เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์หรือสิ่งจำเป็นอื่น ๆ มาใช้ประกอบการเรียนการสอนของตน แต่ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของผู้บริหารที่จะอนุมัติสั่งซื้อหรือสั่งจ่ายในสิ่งที่ผู้บริหารเห็นสมควร ดังนั้นหากผู้บริหารคนใดเห็นความสำคัญของการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนก็จะให้ความสนับสนุน ช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณ ด้านการเพิ่มพูนความรู้ แต่ถ้าผู้บริหารไม่เห็นความ

สำคัญของการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนก็จะไม่ให้การสนับสนุน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนของโรงเรียนก็จะทำให้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนน้อยลง เพราะเมื่อโรงเรียนมีงบประมาณที่จำกัด ผู้บริหารก็จำเป็นที่จะต้องจัดสรรงบประมาณดังกล่าวให้ทั่วถึง โดยยึดหลักปฏิบัติตามนโยบายเป็นอันดับแรกจึงอาจจะทำให้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนถูกละเลย และไม่ได้รับการส่งเสริม ซึ่งจะส่งผลต่อการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้ในโรงเรียน

นอกจากนโยบายของโรงเรียนแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ นโยบายของเบื้องบนขึ้นไป เช่น นโยบายของกรมสามัญศึกษา และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดออกมาในลักษณะของนโยบายเร่งด่วน สิ่งละอันพันละน้อยที่ถูกกำหนดขึ้นมาแต่ละปีงบประมาณ ก็จะมีส่วนในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้ ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนมีงบประมาณจำนวนจำกัด เมื่อโรงเรียนมีความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ถูกกำหนดขึ้น หากนโยบายนั้นไม่ได้ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน ก็จะไม่เอื้อให้โรงเรียนมีการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน

2.2 การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน

จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการกระทำที่ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในระดับปานกลาง (ตาราง 18) และหากจะพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะพบว่า โรงเรียนมักจะมีจัดกิจกรรมที่เป็นลักษณะของส่วนรวม เช่น การอบรม สัมมนา ประชุมทางวิชาการ ประชุมเชิงปฏิบัติการที่ทางกลุ่มโรงเรียน สำนักงานการศึกษาเขต กรมสามัญศึกษาจัดขึ้น ซึ่งการจัดอบรม ประชุม สัมมนาในลักษณะนี้มักจะเป็นลักษณะของการกระทำตามนโยบาย หรือเป็นการชี้แจงนโยบายมากกว่าการอบรมเพื่อนำไปแก้ไขปัญหทางโรงเรียน แต่โรงเรียนได้มีการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในโรงเรียนในระดับปานกลาง เช่น การจัดให้มีการสัมมนาปัญหาทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งหากโรงเรียนทำได้ก็จะทำให้ครูส่วนใหญ่เห็นถึงปัญหาของการเรียนการสอน และมีการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนมาแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม ทำให้นวัตกรรมได้รับการยอมรับมากขึ้นและมีความต่อเนื่องมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพอร์ดี (Purdy, 1973 p. 7006-A) ที่พบว่า ครูมีแนวโน้มที่จะทดลองใช้

และนำนวัตกรรมไปใช้เป็นกลุ่มมากกว่ารายบุคคล นอกจากนั้นแล้วโรงเรียนยังขาดการติดตามการนำนวัตกรรมมาใช้ เช่น เมื่อโรงเรียนได้ให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนาประชุมทางวิชาการ เชิงปฏิบัติการไปแล้ว ทางโรงเรียนน่าจะมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องให้ผู้ที่ได้รับความรู้เหล่านี้ ซึ่งมักจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าหมวดวิชาที่มีโอกาสเผยแพร่ความรู้ให้แก่บุคคลอื่น แต่จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีกิจกรรมดังกล่าวในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (ค่าเฉลี่ย 2.610) เพราะหากไม่มีการเผยแพร่แล้วการนำนวัตกรรมไปใช้โดยลำพังเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียวจะประสบความสำเร็จได้ยาก เพราะการใช้นวัตกรรมจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้อื่นด้วย ซึ่งการวิจัยของเพอร์ดี (Purdy, 1973, p.7006-A), โกมอน (Gomon, 1975, p.4250-A) เอโรท (1975, p.13-26 อ้างถึงใน เอื้อจิตต์ ล้อบุรณะ) พบว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมคือ การได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและจากผู้ร่วมงาน

และหากพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะพบว่า การจัดกิจกรรมบางอย่างเป็นสิ่งที่ยาก โรงเรียนอาจจะทำได้ยาก เพราะอาจต้องเกี่ยวพันกับงบประมาณ เวลาตลอดจนความร่วมมือด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การเชิญวิทยากรมาให้ความคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม การจัดให้ไปศึกษาดูงานในสถาบันอื่นที่เป็นตัวอย่างทางวิชาการ แต่การจัดกิจกรรมบางอย่างโรงเรียนก็สามารถจัดทำได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก เช่น ให้ครูอ่านบทความทางวิชาการหรือนวัตกรรมแล้วมาเสนอต่อที่ประชุม และการจัดให้มีการประชุมทางวิชาการขึ้นในโรงเรียน เพราะปกติแล้วโรงเรียนมักจะมีการประชุมประจำเดือน แต่ก็มักจะเป็นการประชุมทั่วไป และส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องที่แจ้งให้ทราบและเป็นเรื่องของนโยบายมากกว่าจะเป็นเรื่องของงานวิชาการ และการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน

2.3 ด้านงบประมาณ

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนไปใช้อีกปัญหานึงก็คือ ปัญหาด้านงบประมาณ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางจะพบปัญหานี้มาก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ นพนธ์ สัมมา (2523 หน้า 122)

เพอร์ดี (Purdy, 1973, p.7006-A), โกมอน (Gomon, 1975] p.4250-A), อาร์บัคเคิล (Arbuckle, 1977, p.1757-A) โรเจอร์และคนอื่น ๆ (Roger and Others, n.d., p.60) ซึ่งพบว่าอุปสรรคที่สำคัญในการนำนวัตกรรมมาใช้ ก็คือการขาดการสนับสนุนทางการเงิน ทั้งนี้เพราะการใช้นวัตกรรมจะต้องมีการลงทุนจัดหาหรือซื้อวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ อีกมาก

2.4 ด้านภาระงานของบุคลากร

จากผลการวิจัยพบว่าเหตุผลอันดับที่หนึ่งที่ทำให้ครูไม่เคยใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนเลยหรือนำไปใช้น้อย ก็เพราะมีงานในความรับผิดชอบมากจนไม่มีเวลาคิดหานวัตกรรม และจากการวิจัยจะพบว่า จำนวนครูประมาณครึ่งหนึ่งที่มีจำนวนชั่วโมงสอน ประมาณ 13 - 18 ชั่วโมง/สัปดาห์ ถัดไปเป็นจำนวนชั่วโมงสอน 19 - 23 ชั่วโมง/สัปดาห์ ครูส่วนใหญ่ต้องทำงานอื่นนอกเหนือจากงานสอนด้วย และทำงานอื่นประมาณ 1 - 5 ชั่วโมง/สัปดาห์ และ 6 - 10 ชั่วโมง/สัปดาห์เป็นจำนวนมาก หากพิจารณาโดยละเอียดแล้วเราจะพบว่าจำนวนชั่วโมงสอนของครูจะเป็นประมาณ 19 - 29 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งหากเราจะพิจารณาว่าใน 1 สัปดาห์ โรงเรียนมีจำนวนคาบสอนประมาณ 35 ชั่วโมงแล้ว จะพบว่าครูมีเวลาว่างนอกเหนือจากการสอนและทำงานอื่นประมาณ 7 - 14 ชั่วโมง/สัปดาห์ หรือเฉลี่ยวันละ 1 - 3 ชั่วโมง โดยไม่ได้ับการตรวจสอบตักนักเรียน การทำบัญชีเรียกชื่อ การเตรียมการสอน และงานที่เกี่ยวกับการสอนอื่น ๆ เช่น งานการวัดผลประเมินผล ดังนั้นเราจะพบว่าครูแทบจะไม่มีเวลาว่างเลย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเอโรท (1975, p.13-26 อ้างใน เอื้อจิตต์ ล้อบุรณะ 2519 หน้า 14-15) ที่พบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนองค์ประกอบหนึ่งก็คือ การจัดสรรทรัพยากรในสถาบัน เช่น เรื่องการใช้เวลาว่างของคณาจารย์มาพัฒนานวัตกรรมทางการสอน

2.5 ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมพอที่จะนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความรู้พอที่จะนำมาใช้มีจำนวนใกล้เคียงกัน (ตาราง 20) ซึ่งหากจะพิจารณาเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่ใช้นวัตกรรม (ตาราง 31) จะพบว่าเหตุผลที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 2 และ 3 ก็คือความไม่เข้าใจพอที่จะนำมาใช้ และไม่มีความรู้เรื่องนวัตกรรมนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่าน เช่น ประพันธ์ สุทธารวส (2522), สำนักงานโครงการพิเศษ กรมสามัญศึกษา (2526, อ้างถึงใน สนั่น หล้านามวงศ์ 2528) และฟูลสัน ปอมเฟรท (Fullan and Pomfret 1977 อ้างถึงในอำนาจ จันทรำแบน 2532) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการเผยแพร่วัตกรรมว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะการให้ความรู้จะทำให้คนใช้นวัตกรมนั้นเข้าใจและรับทราบสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับนวัตกรรมมากขึ้น ทำให้เกิดความมั่นใจ มีแรงจูงใจที่จะยอมรับนวัตกรรมนั้น ความรู้สึกต่อต้านก็จะน้อย นอกจากนั้นแล้วการใช้นวัตกรรมบางประเภทยังต้องอาศัยความชำนาญและความเข้าใจในนวัตกรรมนั้นเป็นอย่างดี หากไม่มีการให้ความรู้จนกระทั่งคนที่จะนำไปใช้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว เขาก็จะไม่เห็นประโยชน์และไม่ยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาร์ชิวาลด์ (Archibald, 1980 p.2075-A -2076-A) ที่พบว่าความเข้าใจนวัตกรรมของครูมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการยอมรับ

2.6 ด้านลักษณะของนวัตกรรม

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าจากนวัตกรรมที่กำหนดให้ 12 นวัตกรรมนั้น ครูมีระดับการใช้ปานกลางอยู่ 6 ประเภท คือ การสอนซ่อมเสริม การสอนเป็นรายบุคคล การบูรณาการเนื้อหาวิชา การแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามวิชาที่เลือก ตามความถนัด ความสามารถ หรือความสนใจของนักเรียน การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง การสอนแบบสืบสวนสอบสวน และนวัตกรรมที่เหลืออีก 6 นวัตกรรม กลุ่มตัวอย่างมีการนำไปใช้ในระดับน้อย คือ การใช้แหล่งวิทยาการในห้องเรียน ศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอน บทเรียนโปรแกรม การสอนเป็นคณะ และบทเรียนโมดูล ซึ่งหากเราพิจารณาวัตกรมนั้นจะพบว่ากลุ่มของนวัตกรรมที่ครูมีการใช้ในระดัปานกลาง เป็น

กลุ่มนวัตกรรมที่ไม่มีความยุ่งยากในการใช้ ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาในการเตรียมการสอน การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แต่นวัตกรรมที่ครูใช้ในระบับน้อยเป็นนวัตกรรมที่จำเป็นต้องใช้เวลาในการเตรียมการสร้างสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ประกอบ อีกทั้งยังต้องมีการลงทุน ต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมนั้น ๆ เป็นอย่างมาก นับว่าเป็นนวัตกรรมที่ทำให้ผู้ใช้ประสบกับปัญหาและความยุ่งยากมากกว่านวัตกรรมอีก 6 ประเภท จึงอาจทำให้ไม่เป็นที่นิยมใช้ นอกจากนั้นหากจะพิจารณาถึงนวัตกรรมที่กลุ่มตัวอย่างระบุในคำถามปลายเปิดว่า ได้ใช้นวัตกรรมใดบ่อยที่สุด ก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ใช้นวัตกรรมที่มีลักษณะสำเร็จรูป คือ เป็นนวัตกรรมที่ทำไว้สำเร็จแล้วหยิบมาใช้ได้ทันทีโดยไม่ต้องไปจัดเตรียมขึ้นมาเอง เช่น วิดีทัศน์ สไลด์ รูปภาพ และนวัตกรรมที่เป็นวิธีการสอนที่ไม่มีความยุ่งยากมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับที่แมทิว ไมล์ (Matew Miles อ้างถึงในสำลี ทองธวัช 2526 หน้า 28) กล่าวว่าไว้ว่าลักษณะสำคัญของนวัตกรรมที่จะมีผลต่อการยอมรับหรือนำไปใช้ ก็คือนวัตกรรมนั้น ต้องมีความสะดวกในการใช้ เสียค่าใช้จ่ายในการจัดหาและการใช้ไม่แพงจนเกินไป นวัตกรรมที่มีเป็นชุดครบบริบูรณ์จะเป็นที่ยอมรับได้ง่ายกว่านวัตกรรมที่แยกออกเป็นชิ้น ๆ และผู้ใช้ต้องเสาะแสวงหาเอาเอง และนอกจากนั้นแล้วหากนวัตกรรม มีความง่ายต่อการเรียนรู้และการนำไปใช้ก็จะทำให้นวัตกรรมนั้น ๆ ถูกนำไปใช้มากยิ่งขึ้นและมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยครั้งนี้พบว่า เหตุผลสำคัญที่ทำให้ครูที่ใช้นวัตกรรมน้อยหรือไม่เคยใช้เลย เนื่องจากมีงานในความรับผิดชอบมากจนไม่มีโอกาสคัดทานนวัตกรรม และไม่มีเวลาเข้าใจพอที่จะนำมาใช้ (ตารางที่ 30) จากเหตุผลที่ตอบเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูมองการใช้ นวัตกรรม เป็นเรื่องที่ยุ่งยากจะต้องมีการเตรียมการมากกว่าการสอนปกติของครู

2.7 ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

จากการวิจัยพบว่า การแสดงออกถึงความต้องการการเปลี่ยนแปลง หรือต้องการทำให้ดีขึ้นของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เช่นการเข้าร่วมโครงการวิจัย ทดลอง หรือโครงการนำร่องของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมเนื่องจากถูกกำหนดให้เข้าร่วมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสามัญศึกษา สำนักงานศึกษาธิการเขต ไม่ได้เกิดจากความต้องการของโรงเรียนในการที่จะแก้ปัญหา ต้องการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง

ให้ดีขึ้นหรือเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ซึ่งคาร์สัน (Carson, 1965 อ้างในอำนาจ จันทรแป้น 2532 หน้า 128) ได้ชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนหนึ่งในสามประการสำคัญคือ การขาดผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั่นเอง ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพราะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่มีบทบาท 4 ประการ คือเป็นผู้ที่มีส่วนกระตุ้นให้สมาชิกในสังคมนั้น ๆ เห็นความจำเป็น ความสำคัญในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ให้แนวทางการแก้ปัญหา เป็นผู้ช่วยเหลือ และเป็นผู้ระดมทรัพยากรทุกชนิดทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นกำลังคน งบประมาณ วัสดุ เครื่องมือ (อำนาจ จันทรแป้น 2531) จากบทบาททั้ง 4 ของผู้นำเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่าผู้ที่ควรจะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือผู้บริหารโรงเรียนนั่นเอง ทั้งนี้เนื่องจากในตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ทำให้สามารถทำตามบทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ ผู้บริหารมีอำนาจที่แบ่งทรัพยากรได้ สามารถกำหนดโครงสร้างขององค์การหรือสังคม เพื่อให้เอื้อต่อการใช้นวัตกรรมได้ อีกทั้งคนไทยมักคำนึงถึงฐานะและตำแหน่งของผู้นำการเปลี่ยนแปลง ถ้าเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่แล้วก็มักจะได้รับความเห็นชอบด้วยดีจากคนอื่น ๆ (Roger และคนอื่น ๆ n.d.) และประพันธ์ สุทธารวาส (2522) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ถ้า นวัตกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงนั้นมาจากผู้มีอำนาจ แม้ว่าคนในสังคมไม่เห็นด้วย แต่ก็ยังมีผลทางปฏิบัติ หากนวัตกรรมนั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดีและได้ผลดีแล้ว สมาชิกในสังคมนั้นก็จะเป็นการยอมรับนวัตกรรมหรือยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้นขึ้นมาในภายหลังก็ได้ และจากการวิจัยของสุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์ (2522 หน้า ก) เพอร์ดี (Purdy, 1973, p.7006-A-7007-A) ไวต์เนอร์ และไมเออร์ (Weidner and Maier, 1975, p.72-75) และอาร์บักเคิล (Arbuckle, 1977, p.1757-A) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้การใช้นวัตกรรม ประสบผลสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารต้องให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นผู้นำ แต่จากการวิจัยของเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2519) กลับพบว่า อุปสรรคของการนำ นวัตกรรมไปใช้ในโรงเรียนมากที่สุด คือ ผู้ที่รับราชการมานาน รองลงไปคือผู้บริหารโรงเรียน นอกจากนั้นแล้วประมวล พุทธานนท์ (2528) ยังพบว่าปัญหาสำคัญของการใช้นวัตกรรมในเขตการศึกษา 8 ในด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน คือมีปัญหาด้านนโยบาย

ของผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนมักไม่ให้ความสนใจ ความสำคัญต่อการนำนวัตกรรมไปใช้ในโรงเรียน เป็นต้น และจากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับบริหารการศึกษาจำนวน 24 งานวิจัย ที่วิจิตร ศรีสอ้าน (2525) ได้สังเคราะห์ขึ้นนั้นพบว่า งานบริหารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมด 5 ด้าน คืองานด้านวิชาการ งานบริหารบุคคล งานกิจการนักเรียน งานธุรการและงานด้านสัมพันธ์ชุมชน ในทางปฏิบัติแล้วผู้บริหารโรงเรียนยังให้ความสำคัญต่องานวิชาการน้อยไป อีกทั้งยังขาดความรู้ ความสามารถในการนิเทศงานวิชาการอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาหรือกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 8 ควรวางโครงการระยะสั้นระยะยาวในการจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนาหรืออบรมเชิงปฏิบัติการเป็นระยะสั้น ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถเกี่ยวกับนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน และควรมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ ด้วย
2. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชา ควรเป็นผู้นำในการใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูในโรงเรียน ได้ใช้นวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เช่น หน่วยงานในเทศก์ กรมวิชาการ และกรมสามัญศึกษา ควรจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเผยแพร่ทางเอกสาร วารสาร การจัดงานสารนิเทศ โดยมีการเผยแพร่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
4. สถาบันผลิตบุคลากรทางการศึกษา เช่น คณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรเป็นผู้นำทาง

ด้านวัดกรรมทางหลักสูตรและการสอน และเผยแพร่ผลงานที่เหมาะสมแก่โรงเรียนมัธยมศึกษา พร้อมทั้งจัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัดกรรมทางหลักสูตรและการสอนทั้งในแง่ของทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยเน้นภาคปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทั้งด้านหลักการและการปฏิบัติจริง นอกจากนั้นควรเพิ่มรายวิชาเลือกหรือเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัดกรรมทางหลักสูตรและการสอน เข้าไปในหลักสูตรทั้งในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี โดยเฉพาะสาขาวิชาเอกการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้วัดกรรมทางหลักสูตรและการสอนในโรงเรียน

ข. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงความต้องการการบริการเกี่ยวกับวัดกรรมทางหลักสูตรและการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. ควรศึกษารูปแบบการเผยแพร่วัดกรรมทางหลักสูตรและการสอนที่มีประสิทธิภาพ
3. ควรศึกษาถึงความรู้ ทักษะ และสภาพการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับวัดกรรมทางหลักสูตรและการสอน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved